

DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ*

Yrd. Doç. Dr. Serap EMİR

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Arş. Gör. Zafer KAYA

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET

Bu araştırmada 2003-2004 öğretim yılında milli eğitim bakanlığı tarafından okullarda pilot uygulamaya başlanılan okul meclisleri projesi ile ilgili olarak öğretmenlerin ne derecede bilgi sahibi olduğu ve okul projesinin okullarda uygulanmasının gerekliliğine ilişkin öğretmenlerin düşüncelerini ortaya koymak istenmiştir. Araştırma Bolu İl merkezinde okul meclisleri projesinin pilot uygulamasının gerçekleştirildiği okullarda görev yapan 104 öğretmen üzerinde yürütülmüştür. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan anket aracılığı ile toplanmıştır. Anket 26 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde % , frekans hesaplamaları kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi Eğitimi, Öğrenci Meclisleri Projesi.

DEMOCRACY EDUCATION AND TEACHERS OPINIONS ABOUT THE STUDENT COUNCILS PROJECT

In this research, it was aimed to determine how well teachers were informed about the student councils project that has been inaugurated in the 2003-2004 academic year as a pilot study in the primary and secondary schools in Turkey by the Ministry of Education and to demonstrate teachers' opinions about the necessity of the implementation of the project in their own schools. The research was conducted upon 104 teachers working in the schools in the Bolu District in which the pilot project has been implemented. The data has been collected by questionnaires prepared by the researchers. The questionnaire contains 26 items. Descriptive analysis of the data both in terms of frequency and percentage has been provided.

Key Words: Democracy Education, Student Councils Project.

---

* Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur. 20-21 Mayıs 2004

GİRİŞ

Genel kabul edilen şekliyle demokrasi, halkın egemen olduğu, yani siyasal gücün halkın yetkisinde bulunduğu bir yönetim şeklidir. Dewey'e göre ise, toplumun kültürüne etki yaptığı kadar endüstri, politika ve eğitimi de etkilemekte ve anlatımını, insanın tutumlarında ve yaşayışlarında ortaya çıkarmaktadır. Demokrasinin dayandığı temel değerler adalet, özgürlük, aklın egemenliği, insana saygı kavramlarını içermektedir (Aydoğan ve Kukul, 2003:23). Bununla birlikte demokrasi kavramının dinamik bir yapısı vardır (Büyükkaragöz, 1990:2). Bu dinamik yapı çoğulculuk kavramıyla ifadesini bulmaktadır. Çoğulcu anlayış azınlık haklarının çiğnenmesi anlamına gelmemelidir. Bu yönüyle bakıldığında demokrasi siyasal bir kavram gibi görünmektedir. Demokrasinin siyasal bir yapıdan, bireye doğru indirgenmesi uzun zaman almıştır.

Dünyada ilk örnekleri Yunan medeniyetinde görülen demokrasi kavramının, Türk toplumunda demokrasinin ilk örnekleri Avrupa'ya oranla çok daha geç görülmeye başlanmıştır. 1839 Tanzimat Fermanı eşitlik kavramının ilk örneği durumundayken, ilk anayasal hareket 1876 I. Meşrutiyet döneminde kabul edilen "Kanun-ı Esasi" ile kendini bulmuştur. Bunu kısa bir baskı dönemi izlemiş ve 1908'de İttihat ve Terakki Partisinin direktmesiyle II. Meşrutiyet ilan edilmiştir (Tanilli, 1981:314-315). Osmanlı dönemindeki bu gelişmeler, dış baskılarla gerçekleştiği için, isimde kalmasından öte bir iz bırakmamıştır.

Demokrasi kavramının gerçek anlamıyla Türk toplumuna girişi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti döneminde olmuştur. Atatürk, Türk toplumuna egemenlik hakkını kazandırmak için yaşamının son yıllarına değin mücadele etmiştir. Yaşadığı dönem içerisinde, işlevini yitirmiş Osmanlı kurum ve anlayışını ortadan kaldırarak yerine daha modern ve demokratik kurum ve fikirlerin oluşturulmasını sağlamıştır.

Son yıllarda Türkiye'nin Atatürk'ün gösterdiği yolda, Avrupa Birliği'ne girme çabaları sürmektedir. Bu noktada toplumun her kademesinde demokratik atılım projeleri hazırlanmaktadır. Özellikle eğitim alanında demokrasi kavramı büyük önem kazanmış ve okul yöneticisinden öğrenciye uzanan çizgide yeni uygulamalar başlatılmıştır.

Demokrasinin siyasi erkten, halkı oluşturan en küçük birim olan bireye geçmesi eğitimle mümkündür. Demokratik anlayış okul ortamlarına yansımıyorsa anlamsız kalır (Touraine, 2002:211). Demokrasi eğitiminin çeşitli tanımları vardır. Kısaca belirtmek gerekirse; amacı, programları ve yöntemleri demokrasinin dayandığı temel ilkelere göre saptanan eğitime ve öğretim çalışmalarında, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde, eğitsel etkinliklerde öğrencinin birey olarak değerine ve bütünlüğüne, birlikte çalışmaya, karşılıklı saygıya, hoşgörüye, kişiliğe değer ve önem veren

eğitime demokratik eğitim denir (Kepenekçi, 2003:44). Demokratik eğitim ortamlarında, ırk din, dil ve mezhep ayrımı yapılmaz. Bir yandan öğrenciye yönelik olarak rasyonel düşüncenin hakim olduğu bir eğitim ortamı oluşturulurken, öte yandan kişisel yaratıcılık geliştirilir ve diğer insanların varlıklarının da değer kazanması sağlanır (Bursalıoğlu, 2002:35; Touraine, 2002:212). Bu noktada, yaşadığı dünya ve topluma karşı duyarlı bireylerin yetişmesi söz konusudur.

Demokrasi eğitiminin işlerlik kazanmasında dört temel boyut vardır. Yönetici, öğretmen, öğrenci ve aile. Bu dört temel unsur demokratik okul ve sınıf ortamını oluşturmaktadır. Okul ve sınıf ortamları insan hakları ve demokrasi eğitiminin ilk adımının atıldığı yerdir. Richardson okul ve sınıf iklimini etkileyen etmenleri şu şekilde belirtmiştir:

1. Öğrencilerin, hak , özgürlük, adalet gibi kavramların okulda ve sınıfta da yaşama geçirildiğini ve bunlara önem verildiğini görmesi,
2. Öğrencilerin okul ve sınıf ortamlarında başkalarına saygı ve güven duymalarının sağlanması,
3. Başarıların ödüllendirilerek öğrencilerin kendilerine güven duygularının geliştirilmesi,
4. Okulda veya sınıfta yaşanan sorunlar karşısında sorun çözme yaklaşımlarının kullanılması ve altından kalkılamayacak sorunlar yerine baş edilebilecek sorunlar yaklaşımının benimsenmesi,
5. Ders konularının benimsenmesi ve dersin yönetimi konusunda öğrencilere gerektiği kadar sorumluluk verilmesidir (Kepenekçi, 2003:46).

Demokrasi eğitiminin uygulanabilmesi, okul ve sınıf ortamlarının demokrasi ilkelerine göre yapılandırılmasına bağlıdır. Okullar çoğulcu bir katılımla, demokratik hedeflere yönelik düzenlenmelidir. Devletlerde demokratik katılım ülkeyi yönetenler düzenlerler. Okullarda ise bu işi, okul yöneticileri yapmaktadır. Okullarda demokratik katılımın sağlanması yöneticiden öğrenciye uzanan bir süreç takip etmiştir. Demokratik bir okul yapısını sağlanmasına yönelik olarak, 90'lı yıllara kadar, önce öğretmenlerin sonra da velilerin etkinliğini artırılması düşünülmüştür (Levin, 1998:28). Öğretmenlerin okul yönetiminde söz sahibi olması, alınan kararlara katkı sağlaması eğitimi demokratikleştirecek bir unsur gibi görünmüştür. Bu noktada ilginç olan, okullarda demokratik atmosfer oluşturma sürecinde, öğrenciden önce velilerin gelmesidir. Burada devlet kurumlarının yönetilmesinde sivil görüşün etkisinin olması beklenmiştir. Öğrencilerin okul yönetimine katılması düşüncesi ancak 90'lı yıllardan sonra ortaya çıkmıştır (Perlin, 2004).

Son yıllarda Amerika ve bazı Avrupa ülkelerinde okul yönetimine öğrenci katılmasını artırmak ve demokrasi eğitimini etkinleştirmek amacıyla "Öğrenci

Kurulları” ya da “Öğrenci Meclisleri” oluşturulmaya başlanmıştır. Öncelikle üniversitelerde başlayan bu oluşum, zamanla orta ve ilk öğretim düzeyine indirgenmiştir. Batı ülkelerinde, öğrenci meclislerinin amaçları ve çalışma sistemleri değişmekle birlikte ortak demokrasi eğitiminin genel çerçevesindedir.

Batı okullarında, öğrenci meclislerinin oluşturulma amacı; öğrencilerle öğretmenler arasındaki ilişkileri geliştirmek, okul yönetiminde öğrencilere olumlu roller vermek, fikirlerinin dikkate alındığını ve saygı gördüklerini hissettirmek, özgüvenlerini sağlamak, öğrenci katılımını teşvik etmek ve okul yönetimine aktif olarak katılmak şeklinde sıralanabilir. Bunların yapılma sebebi olarak da sınıflarda tartışma ortamlarının oluşması, meclis toplantılarında sosyal beceriler elde etme, konuşma, dinleme, problem çözme ve karar verme becerileri kazanma olarak gösterilmiştir (St. Joseph Koleji Öğrenci meclis tüzüğü, 2003). Bu becerileri kazanmak ve görevleri yerine getirmek amacıyla öğrenci meclisleri demokratik bir seçimle oluşturulur. Her yıl düzenli olarak yapılan seçimlerde bir sınıf temsilcisi seçilir. Sınıf temsilciliğine aday olanlar 3-4 haftalık bir propaganda dönemine girerler. Propaganda esnasında, bütün öğrenciler oy kullanmaya özendirilir. Propaganda döneminin bitiminde yapılan seçimle, öğrenci meclisinde sınıf temsil eden öğrenci seçilir. Meclis hükümet gibi çalışır. Her üye temizlik, sağlık, tanıtım gibi görevler üstlenir. Meclis üç haftada bir müdür ya da başka bir yöneticinin başkanlığında toplanır. Mecliste bir de veli temsilcisi bulunur. Üniversitelerde de benzer yapı görülmekle birlikte, lisans üstü öğrenim gören öğrenciler ayrı olarak temsilci seçmekteydirler (St. Joseph Koleji Öğrenci meclis tüzüğü, 2003; Virginia Üniversitesi Öğrenci Tüzüğü,2003; Harvard Üniversitesi Öğrenci Tüzüğü, 2003).

Ülkemizde ise, Demokrasi Eğitimi ve Okul meclislerine yönelik ilk pilot uygulama Ankara'nın Keçiören ilçesinde gerçekleştirilmiştir. “Okulumu Seviyorum” kampanyası dahilinde, “1. Öğrenci Kurulu” çalışmalarına 18 Ocak 2002 tarihinde başlamıştır. Okulların delege adayları hazırladıkları konulara göre, iki hafta boyunca demokratik ortamda propaganda yapmışlardır. Çalışmanın son aşaması olarak öğrenci kurulu toplanmıştır. Bu kurulda okulların sorunları ve çözüm önerileri çerçevesinde bildirimler sunulmuştur (Kepenekçi,2003:50).

Türkiye’de demokrasi eğitiminin etkin bir şekilde verilebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı “Demokrasi Eğitim ve Okul Meclisleri” konulu bir proje başlatmıştır. Proje 2004 yılı içerisinde pilot okullarda uygulamaya koyulmuştur. Projenin amacı aşağıdaki gibidir:

Projenin başlangıçta çocuklarımıza, daha sonra da demokratik hayatımıza kazandıracığı dört temel amacı belirlenmiştir. Bunlar;

1. Yerleşik bir demokrasi kültürü ve bilincinin oluşturulması,

2. Tolerans-hoşgörü, çoğulculuk, farklılıklara rağmen insanların huzur ve barış içerisinde bir arada yaşabileceği, tartışma adabı, düşünen, sorgulayan, analiz ve sentez yapma kabiliyeti olan bireylerin, Büyük Atatürk'ün "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" olarak nitelediği cumhuriyet vatandaşlarının yetiştirilmesi.

3. Kendi kültürünü özümsemiş, ayakları kendi ülkesinin toprağına basan ancak dünyaya ve global değerlere açık nesillerin yetiştirilmesi.

4. Seçme seçilme ve oy kullanma kültürünün kazandırılmasıdır.

Projede belirlenen yukarıdaki dört temel amacı sağlayabilmek için 3 (üç) ayrı meclis biçimindeki yönetim birimi oluşturulacaktır. Bu yönetim birimleri; demokratik ortamda, seçme seçilme hakkı, oy kullanma bilinci ve kültürü ilkelerini barındıran yöntemlerle iş ve işlemleri yerine getirecektir Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Millî Eğitim Bakanlığı projenin uygulanması için gerekli kaynak ve ortamları sağlayacak, gözlemci olarak da yer alacak ve denetleyecektir.

Projenin ortaya çıkardığı üç ayrı meclis biçimi ise;

1. Türkiye Öğrenci Meclisi
2. İl Öğrenci Meclisi
3. Okul Öğrenci Meclisi'dir.

Proje, Türkiye'de her okulda "Okul Öğrenci Meclisleri"nin oluşturulması ile başlayacaktır. Okul Öğrenci Meclisleri yeteri kadar temsilciden oluşacak ve her okul meclisi, öğrenciler tarafından seçilen Başkan tarafından yönetilip temsil edilecektir. Bu Başkan, bir üst yönetim birimi olan "İl Öğrenci Meclisi"nde okulunu temsil edecektir." İl Öğrenci Meclisi"nde kendi içinde bir başkan seçerek Millî Egemenlik Haftası içinde belirlenen bir günde yapılacak "Türkiye Öğrenci Meclisi" toplantısında ilindeki tüm öğrencileri temsil edecektir.

Tüm seçim ve temsil işlemleri; demokratik ortamda, seçme seçilme ve oy kullanma bilinci ve kültürünün oluşturulması ilkeleri çerçevesinde yerine getirilecektir. Toplantılarda alınan kararlar tavsiye niteliğinde kararlar olacaktır (Tebliğler Dergisi,2004).

Projenin pilot uygulaması bütün illerden seçilen ilk ve orta öğretim okullarında başlatılmıştır. Bu araştırmanın problemi, demokratik ve katılımcı bir okul ortamının oluşmasında etkisi olup olamayacağına dair öğretmenlerin görüşünü tespit etmektir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, 2003-2004 öğretim yılında milli eğitim bakanlığı tarafından okullarda pilot uygulamaya başlanılan okul meclisleri projesi ile ilgili olarak öğretmenlerin ne derecede bilgi sahibi olduğu ve okul projesinin okullarda uygulanmasının gerekliliğine ilişkin öğretmenlerin düşüncelerini ortaya koymaktır. Bu çalışmanın okul projesi uygulamalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada, nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği ve tarama modeli kullanılmıştır. Görüşme yönteminin kullanılmasının nedeni, konu hakkında ilgili öğretmenlerin birinci kaynak olarak dinlenilmesiyle bilgi toplamaya çalışmaktır.

Araştırmanın örneklemini kolay ulaşılabilir durum örnekleme (Yıldırım ve Şimşek 2003:74) ile Bolu İl merkezinde okul meclisleri projesinin pilot uygulamasının gerçekleştirildiği okullarda görev yapan 104 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri 1739 sayılı Milli Eğitim temel kanunun yararlanılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun aracılığı ile görüşme tekniği ile toplanmış ve literatür taraması yapılmıştır. Görüşme formundaki her bir madde iki boyutlu olarak ele alınmıştır. Birinci boyutta evet ya da hayır cevapları istenmiştir, ikinci boyutta ise niçin evet ya da hayır dediklerinin gerekçelerini açıklamaları istenmiştir. Yapılan görüşmeler görüşmecilere sorularak kasete kaydedilmiş ve kasetlerden deşifre edilerek elde edilen ifadeler tek tek yazılarak oluşturulmuş metinler analiz çalışmalarında kullanılmıştır.

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği için çeşitleme yöntemi (Yıldırım ve Şimşek 2003:85) kullanılmıştır. Literatür taraması ile elde edilen veriler görüşme formuna dönüştürüldükten sonra uzman kanısı alınarak tekrar düzenlendikten sonra görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerde % frekans hesaplamaları yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM**Tablo 1.** Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Genel Dağılımı

Öğretmen Görüşleri ile İlgili İfadeler	EVET		HAYIR	
	f	%	f	%
1. Sizde demokrasi eğitimi eğitim ortamının gerekli bir unsuru mudur?	103	.99	1	.01
15.Öğrencilerinizle ilişkilerinizde demokratik misiniz	102	.98	1	.01
8.Okul Meclislerinin oluşturulması sizce gerekli midir?	95	.91	8	.08
25.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde seçme-seçilme, oy kullanma bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	93	.90	3	.03
20.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde farklı kültür ve yapıdaki insanlarla birlikte yaşayabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	92	.88	7	.07
16.Uyguladığınız yöntem demokratik tutum geliştirmede etkili mi?	90	.86	6	.06
18.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde tolerans ve hoşgörü bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	90	.86	9	.08
22.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı kalma bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	90	.86	6	.06
21.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde bilimsel düşünebilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor	88	.84	11	.10
19.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde çoğulculuk bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	87	.83	10	.09
24.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde dünya ve global değerlere açık olabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	87	.83	7	.07
26.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin genel olarak yakın ve uzak hedeflerine ulaşabileceğine inanıyor musunuz?	86	.82	9	.08
17.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde yerleşik bir demokrasi kültürü ve bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	83	.80	11	.10
23.Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde öz değerlerine bağlı kalabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?	83	.80	10	.09
6. Demokrasi eğitimi ayrı bir ders adı altında verilmeli midir?	69	.66	34	.32
3. Öğretmenler demokrasi eğitimi projesinin uygulanmasına nitelik olarak hazır mı?	60	.57	41	.40
12.Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik olarak öğrencileri yeterli görüyor musunuz?	56	.54	46	.44
13.Yaşadığınız çevre demokratik yapıda mı?	56	.54	42	.40
14.Öğretmenlik yaptığınız okul/okulların yönetim kadrosu demokratik miydi?	53	.51	51	.49
2. Okul yöneticileri demokrasi eğitimi projesinin uygulanmasına nitelik olarak hazır mı?	51	.49	51	.49

4.Öğrenciler demokrasi eğitimi projesinin uygulanmasına nitelik olarak hazır mı?	51	.49	47	.45
11.Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik öğretmenleri yeterli görüyor musunuz?	48	.46	48	.46
10.Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik okul yöneticilerini yeterli görüyor musunuz?	46	.44	56	.54
5. MEB Programı Demokrasi eğitimine yeterince yer vermiş midir?	44	.42	55	.53
9.Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik okul ortamları hazır mı ?	43	.41	58	.55
7. Mevcut ders kitapları demokrasi eğitiminin uygulanmasına katkı sağlayacak nitelikte midir?	26	.25	74	.71

Öğretmenlerin demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesine ilişkin öğretmen görüşleri görülmektedir (bkz. Tablo.1). Demokrasi eğitimi eğitim ortamının gerekli bir unsuru mudur? sorusuna öğretmenlerin % 99 evet derken; Mevcut ders kitapları demokrasi eğitiminin uygulanmasına katkı sağlayacak nitelikte midir? sorusuna % 76 oranında hayır demişlerdir. Öğretmenlerin %49'u okul yöneticileri demokrasi eğitimi projesinin uygulanmasına nitelik olarak hazır olduklarını %49'u da hazır olmadığını belirtmiştir. Öğretmenler demokrasi eğitimi projesinin uygulanmasına nitelik olarak hazır mı? Katılımcıların %57'si evet derken % 40' ı hayır demişlerdir. Öğrenciler demokrasi eğitimi projesinin uygulanmasına nitelik olarak hazır mı? Sorusuna ise,% 9 evet , % 45 hayır cevabı alınmıştır. MEB Programı Demokrasi eğitimine yeterince yer vermiş midir? sorusuna öğretmenlerin % 42 evet derken % 53'ü hayır demiştir.Okul Meclislerinin oluşturulması sizce gerekli midir?ifadesine % 91 oranında evet, %8 hayır yanıtı verilmiştir. Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik okul ortamları hazır mı ? soruna öğretmenlerin % 41'i evet derken % 55'i hayır demiştir. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde yerleşik bir demokrasi kültürü ve bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına öğretmenlerin %80'i inanırken, % 10'u inanmadığını belirtmiştir. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde farklı kültür ve yapıdaki insanlarla birlikte yaşayabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına %88'i katılırken, %7'si katılmamaktadır. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde dünya ve global değerlere açık olabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına % 87'i inandığını, %7'si inanmadığını belirtmiştir. Bütün maddeler % oranları ile tabloda verilmiş olduğundan burada sadece en belirgin olanlar ifade edilmiştir.

Araştırmanın amacına yönelik olarak neden evet yada hayır denilmesinin gerekçeleri aşağıdaki tablolarda verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 2. Sizce Demokrasi Eğitimi, Eğitim Ortamının Gerekli Bir Unsuru mudur Sorusuna Verilen Cevaplarla İlgili Görüşler

Görüşler	n	f	%
Demokrasi bireylerin özgüvenini geliştirir	40	10	.25
Demokrasi eğitim aracılığıyla verilmelidir	40	8	.20
Demokrasi zorunlu bir ihtiyaçtır	40	7	.17
Demokrasi eğitiminde temel ölçüt saygıdır.	40	6	.15
Demokrasi insan haklarının en önemli unsurudur.	40	4	.10
Demokrasinin ilk başladığı yer ailedir	40	3	.07
Demokrasi bireye sadece serbestlik hissi değil, sorumluluk da kazandırır.	40	2	.05

Öğretmenler, demokrasi eğitiminin gerekliliğini en fazla demokrasinin bireylerin özgüvenini geliştirir görüşüne bağlamışlar (bkz. Tablo.2). Demokrasinin ancak eğitim yoluyla verilebileceği fikri de ağırlıktadır. Ayrıca demokrasinin zorunlu bir ihtiyaç ve demokrasiyi gerçekleştirmede en önemli ölçütün saygı olduğu görüşleri de ortaya çıkmıştır. Demokrasinin insan haklarının merkezinde bulunması, ilk başladığı yerin aile ortamı olması ve bireye sorumluluk hissi vermesi de öğretmenlerin görüşleri arasında yer almaktadır. Bu ifadelerden de anlaşıldığına göre demokrasinin eğitimin gerekli unsurları arasında olduğu anlaşılmaktadır. Demokrasi, devam eden bir süreç olup geliştirilmesi uzun zaman almaktadır. Bu nedenle de, her birey ve kuşak demokrasiyi geliştirmeye çalışmalıdır (MEB ,2004). Bu da ancak demokrasi eğitimi ve insan hakları ile ilgili konulara, eğitim programlarında yer verilmesi ile sağlanabilir.

Tablo.3 . Okul Yöneticilerinin Demokrasi Eğitimi Projesinin Uygulanmasına Yönelik Nitelik Olarak Hazır Olup Olmadıkları İle İlgili Görüşler

Görüşler	n	f	%
Okul yöneticileri demokrasi eğitimine yönelik bilinçli davranmıyorlar kendilerini yetiştirmelidirler.	58	15	.26
Okul yöneticileri okulların sadece fiziki ihtiyaçlarıyla ilgileniyorlar.	58	14	.24
Öğretmenler ve öğrencilerle olumlu ilişki kuramıyorlar.	58	10	.17
Okul yöneticileri çalışanlara söz hakkı verir	58	6	.10
Okul yöneticileri atanırken belli kriterler arandığı için demokrasi eğitimine yönelik hazırlar	58	4	.07
Okul yöneticileri okulda öğretmenler arası ilişkiyi geliştiremiyor	58	4	.07
Okul yöneticileri kararlarını tek başlarına alıyorlar	58	3	.05
Okul yöneticileri yeni projelere destek veriyorlar	58	2	.03

Öğretmenlerin önemli bir kısmı "Okul yöneticileri demokrasi eğitime yönelik bilinçli davranmıyorlar kendilerini yetiştirmelidirler.", "Okul yöneticileri okulların sadece fiziki ihtiyaçlarıyla ilgileniyorlar." ve "Okul yöneticileri kararlarını tek başlarına alıyorlar" gibi gerekçelerle okul yöneticilerinin demokrasi eğitimi projesine yönelik hazır olmadıklarını belirtmiştir (bkz. Tablo.3). Bir kısım öğretmen ise okul yöneticilerinin çalışanlarına söz hakkı verdiğini belirterek hazır olduklarını ifade etmiştir. Okul yöneticileri demokrasi eğitimi okul projesi eğitimi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğu sürece proje başarı ile yürütülebilir. Avrupa konseyi bakanlar komitesinin demokratik yurttaşlık eğitimi tavsiye kararlarında (16.ekim.2002) belirtildiği gibi eğitim kurumunda, öğrenme ortamının demokratik yönetiminde öğrencilerin, eğitim personelinin ve ailelerin etkin katılımıyla (Duman, Dede 2004) demokratik yurttaşlık eğitiminin başarılı olacağı vurgulanmaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi Projesinin Uygulanmasına Yönelik Nitelik Olarak Hazır Olup Olmadıkları İle İlgili Görüşler

Görüşler	n	f	%
Öğretmenler maddi olumsuzluklar nedeniyle demokrasi eğitimi konusunda kendilerini yetiştiremiyorlar	58	10	.17
Öğretmenler öğrenci merkezli öğretim yöntemleri uygulayamıyorlar	58	9	.15
Öğretmenler yöneticilerden çekiniyorlar.	58	9	.15
Öğretmenler maddi olumsuzluklara rağmen görevlerini yerine getiriyorlar	58	8	.14
Öğretmenler programı yetiştirme sıkıntısı yaşıyorlar	58	7	.12
Öğretmenler öğrencilerine söz hakkı verir	58	6	.10
Öğretmenler demokrasi eğitime yönelik eğitim almıyorlar	58	5	.08
Öğretmenler seminer, hizmet içi eğitim gibi etkinliklere katılmaktadır	58	4	.07

Öğretmenlerin demokrasi eğitimi okul projesinin uygulanmasına yönelik nitelik olarak hazır olup olmadıklarının nedenleri olarak yöneticilerden çekindiklerini, programı yetiştirme sıkıntısı yaşadıklarını, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini uygulayamadıklarını belirtmişlerdir (bkz. Tablo.4). Buradan da anlaşıldığına göre öğretmenler demokrasi eğitimi projesinin gereklerini yerine getirememe ve demokratik bilgi, tutum ve becerilerini uygulamaya koyamama kaygısı taşımaktadırlar.

Tablo.5. Öğrencilerin demokrasi eğitimi okul projesinin uygulanmasına nitelik olarak hazır olup olmadıkları ile ilgili görüşler

Görüşler	n	f	%
Öğrenciler demokratik eğitim ortamında aktiftirler	85	14	.16
Öğrencilerin demokrasiye bakışı öğretmenlerine bağlıdır	85	12	.14
Öğrenciler yeniliğe açıktırlar	85	11	.13
Öğrenciler yeterince bilinçlendirilemiyor	85	10	.12
Öğrenci merkezli yöntemler daha faydalıdır	85	9	.10
Öğrenci merkezli eğitim verilmiyor	85	9	.10
Sınıf ortamları çok kalabalık	85	7	.08
Ekonomik imkansızlıklar öğrenciyi etkiliyor	85	7	.08
Öğrenci aileleri demokratik değil	85	6	.07

Öğrencilerin demokrasi eğitimi projesine nitelik olarak hazır olup olmadıklarıyla ilgili olarak öğretmenlerin önemli bir bölümü, öğrencilerin bu konuda öğretmenlerinden etkilendikleri, yeterince bilinçlendirilmediklerini, aile ortamlarının ve kalabalık sınıf ortamlarının bu durumu olumsuz etkilediğini belirtirken bir kısmı ise öğrencilerin yeniliğe açık olduğunu ve demokratik ortamlarda aktif olduklarını savunmuşlardır (bkz. Tablo.5). Öğretmenlere göre öğrenciler demokrasi eğitimi okul projesinin uygulanmasına hazırlar fakat sınıfların kalabalık olması, aile yapıları ve ekonomik nedenlerden dolayı okul projesinin uygulanmasında olumsuzluklar ortaya çıkabileceğini düşündükleri söylenilebilir.

Tablo. 6. MEB Programı Demokrasi eğitimine yeterince yer vermiş midir sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Program çok yoğun, yetiştirilemiyor	52	16	.31
Program demokratik değildir	52	14	.27
Ezbere yol açan bir program var	52	10	.20
Program deneyimli eğitimciler tarafından hazırlanmıştır.	52	7	.13
Program Türkiye şartlarına uygundur	52	5	.10

MEB Programının demokrasi eğitimine yeterince yer verip vermediğiyle ilgili olarak; programın çok yoğun olduğu, demokratik olmadığı, ezberle yol açan bir program olduğunu belirtmişlerdir (bkz. Tablo.6). Bu görüşler doğrultusunda, MEB programının demokrasi eğitiminin gelişmesini yeterince kazandırıcı nitelikte olmadığı söylenilebilir

(Kepenekçi,2003:50) ile ilgili çalışmalar başarı ile sürdürülmüştür. Buradan anlaşılacağına göre uygulama sağlıklı yürütülürse okul meclisleri öğrencilerin sorun çözme becerilerine katkı getirebilir. Bundan dolayı okul meclisleri demokratik bir yaşamın gereği olarak okullarda oluşturulmalı ve aktif hale geçirilmelidir.

Tablo 9. Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik okul ortamları hazır mı sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Okullarda araç-gereç sıkıntısı var	80	33	.41
Okul ortamları demokratiktir	80	15	.19
Uygulanması ek bir ortam sorunu çıkarmaz, masraf gerektirmez	80	12	.15
Ders yoğunluğu uygulamayı engeller	80	10	.13
Uygulayacak eleman sıkıntısı var	80	7	.09

Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik okul ortamlarının hazır olup olmadığı konusunda öğretmenlerin bir kısmı, okul ortamlarının demokratik olduğu ve bu uygulamanın ek masraf gerektirmeyeceği gibi görüşlerinin yanı sıra ders yoğunluğu, araç-gereç sıkıntısı ve eleman yetersizliği nedeniyle okulların hazır olmadığını belirtmişlerdir (bkz. Tablo.9). Theisen (2002) 'ın liselerde öğrenci yönetimlerinin demokratik yapılandırılmasını incelediği çalışmasında , öğrenci meclislerinin başarılı olabilmesi için fedakar bir danışmana, ilkesel desteğe, zaman ve enerjiye gereksinim olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada da, öğretmenlerin görüşleri Theisenin çalışması ile örtüşmektedir. Okul meclisleri projesinin etkili bir şekilde yürütülebilmesinde öğretmen, öğrenci, yönetici, diğer okul personeli, veli, araç- gereç, zaman ve istekli çalışma çabasının kazandırılmasının önemli olduğu söylenilebilir.

Tablo 10. Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik olarak okul yöneticilerini yeterli görüyor musunuz sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Bu konuda yöneticiler eğitimsizdir	49	13	.27
Okul yöneticileri formalitelere bağlılar	49	12	.24
Yöneticilerde otoritelerini sarsacağı korkusu yaratabilir	49	9	.18
Deneyimli yöneticiler başarılı olacaktır	49	5	.10
Yöneticiler uygulamayı yürütecek bilgi ve beceriye sahiptirler.	49	3	.06

Okul yöneticilerinin, okul meclisleri projelerinin uygulanmasına yönelik olarak yeterli olup olmadığıyla ilgili olarak, okul yöneticilerinin yeterli eğitime sahip olmadıkları, formalitelere bağlı oldukları, otoritelerini sarsacağı korkusuna sahip olabilecekleri gerekçeleriyle hazır olmadıkları belirtilmiştir (bkz. Tablo.10). Theisen (2002) çalışmasında, öğrenci meclislerini etkili bir şekilde desteklemedikleri ve kararlara güven duymadıklarında okul projelerinin başarı yürütülemeyeceğini

belirtmiştir. Okul meclis projesinin başarılı yürütülebilmesi için okul yöneticilerinin bu konuda yeterli bilgi, beceri ve olumlu tutuma sahip olması gerekir. Ancak o zaman okul projelerinin uygulamalarının sağlıklı olarak yürütüleceği ve öğrencilerin gelişimi için verimli olacağı düşünülmektedir.

Tablo 11. Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik öğretmenleri yeterli görüyor musunuz sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Öğretmenler maddi sıkıntı içerisinde	57	18	.32
Demokrat öğretmenler projeyi yürütürler	57	12	.21
Öğretmenlerin ders yükü çok ağırdır	57	12	.21
Öğretmenler programı yetiştirme kaygısı taşıyorlar	57	6	.11
Öğretmenler öğrencilerle iyi ilişkiler kuruyorlar.	57	5	.09
Öğretmenler otorite baskısı yaşıyorlar	57	4	.07

Okul meclisleri projesine yönelik olarak öğretmenlerin yeterliliği ile ilgili olarak, demokrat öğretmenlerin projeyi yürütebileceklerini fakat maddi sıkıntı, otorite baskısı ve programı yetiştirme kaygısında dolayı okul meclisleri uygulamalarını yürütmede sıkıntı çekeceklerini belirtmişlerdir (bkz. Tablo.11). Öğretmenlerinde yöneticilerde olduğu gibi yeterli bilgi, beceri ve olumlu tutuma sahip olması gerekir. Öğretmenlerin fedakarlık göstermesi ve istekli olması projenin yürütülmesindeki başarıyı artırabilir.

Tablo 12. Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik olarak öğrencileri yeterli görüyor musunuz sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Öğrencilerin çoğu maddi imkansızlıklar yaşıyor	80	17	.21
Öğrencilerin hazır olup olmadıkları öğretmenlere bağlıdır	80	14	.18
Öğrenciler yeni olan her şeyi kabullenirler	80	11	.14
Öğrencilerin yönetime katılma alışkanlıkları yok	80	8	.10
Derslerde öğrenciler fazla söz hakkı almıyor	80	8	.10
Öğrencilerin aileleri hazır değil	80	7	.09
Teknolojiden yararlandığı oranda öğrencilerin ilgisini çeker	80	4	.05
Yönetime katılmak öğrenci katılmağını artırır.	80	3	.04
Özel okullardaki öğrenciler daha hazırlar	80	3	.04

Okul meclisleri projesinin uygulanmasına yönelik olarak öğrencilerin, yeni olan her şeyi kabullenebilecekleri görüşüne karşın öğretmenlerin tutumuna, teknolojiden yararlanmaya, aile desteği ve maddi imkanlar gibi önşartların yeterliliğine göre öğrencilerin projenin uygulanmasında yeterli olabileceklerini vurgulamışlardır (bkz. Tablo.12). Öğrenciler doğru yönlendirilir ve gerektiğinde

destek alırlarsa okul meclisi projelerine yeterince katkı verebilir. Bunun içinde okul yönetiminin, öğretmenlerin ve velilerin öğrencileri desteklemeleri, onlara yardımcı olmalarının önemli olduğu söylenebilir.

Tablo 13. Derslerinizde hangi öğretim yöntemini uyguluyorsunuz sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Yöntemler	n	f	%
Soru-cevap	104	30	.29
Tartışma	104	25	.24
Öğrencinin durumuna göre	104	20	.20
Düz Anlatım	104	15	.14
Beyin fırtınası	104	5	.05
Drama	104	5	.05

Öğretmenlerin verdiği cevaplara göre, çoğunluğunun derslerde soru-cevap, tartışma ve düz anlatımı kullandıkları, bir kısmının ise öğrencinin durumuna göre yöntem belirledikleri görülmektedir (bkz. Tablo.13). Demokratik Yurttaşlık Eğitimine Yönelik Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Tavsiye kararlarında (2002) belirtildiği gibi , demokratik bir toplumda bir arada yaşamayı öğrenmeyi, saldırgan milliyetçilikle, ırkçılıkla ve hoşgörüsüzlükle savaşmayı ve şiddet ile aşırı düşünce ve davranışı ortadan kaldırmayı amaçlayan eğitim yaklaşımlarını ve öğretim yöntemlerini uygulamak elverişli olabilir. Bunun içinde öğretmenlerin sınıf ortamında işbirlikli öğrenme, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve öğrenmeyi öğrenme etkinliklerine yer vermeleri etkili olabilir. Bunların yapılma sebebi olarak da sınıflarda tartışma ortamlarının oluşması, meclis toplantılarında sosyal beceriler elde etme, konuşma, dinleme, problem çözme ve karar verme becerileri kazanma olarak gösterilebilir.(St. Joseph Koleji Öğrenci meclis tüzüğü, 2003).

Tablo 14. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde yerleşik bir demokrasi kültürü ve bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz sorusuna yönelik öğretmen görüşleri.

Görüşler	n	f	%
Öğretmenlerin, yöneticilerin öğrenci merkezli uygulamaları benimsemeleri gerekmektedir	70	15	.21
Okul ortamlarının fiziki olarak iyileştirilmesi gerekmektedir.	70	13	.18
Aile-Okul işbirliğinin daha da etkinleştirilmesi gerekmektedir.	70	13	.18
Uzun vadede oluşur	70	12	.17
Ülke ekonomisinde eğitime daha yüksek pay ayrılması gerekmektedir.	70	10	.14
İyi bir planlama gerekmektedir	70	7	.10

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde yerleşik bir demokrasi kültürü ve bilincinin oluşturulmasında etkili olup olmayacağına ilişkin olarak öğretmenler, okul ortamının fiziki olarak iyileştirilmesinin, yöneticilerin öğrenci merkezli uygulamaları benimsemelerinin ve okul-aile işbirliğinin daha da etkinleştirilmesinin gerekliliğini ifade etmişlerdir (bkz. Tablo.14). Okullarda, öğrenci meclislerinin oluşturulması ile öğrencilerle öğretmenler arasındaki ilişkileri geliştirmek, okul yönetiminde öğrencilere olumlu roller vermek, fikirlerinin dikkate alındığını ve saygı gördüklerini hissettirmek, özgüvenlerini sağlamak, öğrenci katılımını teşvik etmek ve okul yönetimine aktif olarak katılmak şeklinde sıralanabilir. (St. Joseph Koleji Öğrenci meclis tüzüğü, 2003). Bunun sonucu olarak ta demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde yerleşik bir demokrasi kültürü ve bilincinin oluşturulmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Tablo 15. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde çoğulculuk bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz?

Görüşler	n	f	%
Öğrenciler çoğulcu bir anlayışı benimser	23	17	.74
Öğrenciler yönetime katılım şeklini öğrenir	23	6	.26

Demokrasi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde çoğulculuk bilincini oluşturmada etkililiği konusunda öğrencilerin çoğulcu bir anlayışı benimsemelerini ve yönetime katılımı öğreneceklerini sağladığından etkili olacağını söylemişlerdir (bkz. Tablo.15). Okul projeleri demokrasinin okullarda yerleşmesine katkı vereceğinden öğrencilerde demokratik becerilerin yerleşmesini sağlar. Becerilerin kazanılmasıyla, sorumlu aktif katılım için temel becerilere sahip olma, ortak yaşama ait değerlerin ve kavramların anlaşılmasını fırsat verdiği için öğrencide çoğulculuk bilincini kazandırdığı söylenilebilir.

Tablo 16. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde bilimsel düşünebilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Bilimsel düşünme özgürlüğü gerektirir.	44	15	.34
Öğretmenlerin öncelikle bilimsel düşünme kapasitesine sahip olmaları gerekmektedir.	44	10	.22
Demokrasi eğitimi ve meclis çalışmaları akademik gelişmelere uygun olmalıdır.	44	9	.20
Okulların kitap, dergi, bilgisayar gibi materyallerle donatılması gerekmektedir.	44	8	.18
Farklılaşma ve gelişim, bilimsel düşünebilme yeteneğinin kazanılmasında etkili olacaktır	44	4	.06

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde bilimsel düşünme bilincinin oluşturulmasında öğretmenler tarafından, bilimsel düşünme için özgürlüğün gerektiği, öğretmenlerin bilimsel düşünme kapasitesine sahip olmaları gerekliliği, farklılaşma ve gelişimin bilimsel düşünme yeteneğinin kazanılmasında etkili olur görüşleri belirtilmiştir (bkz. Tablo.16). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi uygulamaları, demokrasi eğitiminde araştırma, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılması söz konusu olduğuna göre bilimsel düşünme becerilerinin kazandırılmasına da katkı verir.

Tablo 17. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı kalma bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına ineniyor musunuz sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Atatürkçü düşünce çizgisinde yapılandırılırsa olumlu sonuçlar verecektir.	36	11	.30
Demokratik, laik ve bilimsel bir düşünce eğitimin bütün hedeflerine katkı sağlar	36	11	.30
Öğrenci kuru bilgilerden kurtulup Atatürk'ü ve ilke-inkılaplarını daha çok sevecektir.	36	9	.25
Atatürkçü düşünce, demokratik ve katılımcı bir eğitim sistemini savunmaktadır	36	5	.15

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı kalma bilincinin oluşturulmasında etkililiği ile ilgili olarak öğretmenlerin çoğunluğunun görüşleri; Atatürkçü düşünce çizgisinde yapılandırılırsa olumlu sonuçlar vereceği, demokratik, laik ve bilimsel bir düşünce eğitimin bütün hedeflerine katkı sağlayacağı ifadelerinde yoğunlaşırken, Atatürkçü düşüncenin de demokratik ve katılımcı bir eğitim sistemini destekleyici olan bu projenin önemli olduğu görüşünü belirtmişlerdir (bkz. Tablo.17). Büyük Atatürk'ün "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" olarak nitelediği cumhuriyet vatandaşlarının yetiştirilmesi idealini Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projelerinin sağlıklı uygulanması yaşama geçirmeye katkı sağladığı söylenebilir.

Tablo 18. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde öz değerlerine bağlı kalabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Demokrasi sevgi ve saygı duygusunu geliştirir	13	6	.47
Demokrasi öz değerlere dinamizm kazandırır.	13	5	.38
İnsanlar öz değerleriyle bütünlük arz ederler	13	2	.15

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde öz değerlerine bağlı kalabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağı ile ilgili olarak açıklama getiren öğretmenler, demokrasinin sevgi, saygı ve öz değerler duygusunun geliştirilmesine katkı getireceğini belirtmişlerdir (bkz. Tablo.18). Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, "Demokratik yurttaşlık eğitiminin; sosyal bağlılık, karşılıklı anlayış, kültürler ve dinler arası diyalog ve dayanışma etkeni olduğunu, erkek ve kadınlar arasında eşitlik ilkesini gerçekleştirmeye katkıda bulunduğunu ve demokratik toplum ve kültürün gelişimi ve savunulmasına olduğu kadar, bireyler arasındaki dengeli ve barışçıl ilişkilerin kurulmasını teşvik ettiği" yönündeki tavsiye kararı (16 Ekim 2002) öğretmenlerin belirttiği bu demokratik değerlerin demokrasi eğitimi açısından önemini belirtmektedir.

Tablo 19. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde dünya ve global değerlere açık olabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Dünyaya daha geniş açıdan bakmasının sağlar	25	12	.48
Teknolojiyle desteklendiğinde çok faydalı olur.	25	7	.28
Gelişim ve merak duygusunu geliştirir	25	3	.12
Atatürkçü düşünce temelinde hareket edilmelidir	25	3	.12

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde dünya ve global değerlere açık olabilme bilincinin oluşturulmasında etkili olacağıyla ilgili olarak öğretmenler, dünyaya daha geniş açıdan bakmasının sağlayacağını ve teknolojiyle desteklendiğinde çok faydalı olacağı görüşünde birleşmişlerdir (bkz. Tablo.19). Demokrasi eğitiminin özünde de "kendi kültürünü özümsemiş, milli bilincini geliştirmiş, dış dünyaya ve global değerlere açık nesillerin yetiştirilmesi" yer almaktadır. Ayrıca 12 Ekim 2002 tarihili Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından "demokratik Yurttaşlık Eğitimi" konusunda yapılan tavsiye kararlarında medya ve bilgi teknolojilerinin demokrasi eğitiminde kilit rolü üstlendiği belirtilmektedir.

Tablo 20. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde seçme-seçilme, oy kullanma bilincinin oluşturulmasında etkili olacağına inanıyor musunuz sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Bilinçli bir seçmen olmayı okul çağlarında öğrenecektir	32	14	.43
Demokratik katılımı uygulaması olarak görecektir	32	11	.34
Yönetime katılma davranışı kazanacaktır.	32	7	.23

Öğretmenler, Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin öğrencilerde seçme-seçilme, oy kullanma bilincinin oluşturulmasında, demokratik katılımı uygulamalı olarak göreceğlerinden, bilinçli bir seçmen olmayı okul çağlarında öğreneceklerinden ve yönetime katılma davranışı kazanacaklarından dolayı etkili olacağını söylemişlerdir (bkz. Tablo.20). Levin(1998)'in belirttiği gibi demokrasi bir yaşam biçimidir. Bu nedenle demokratik bilgi, beceri ve tutumların geliştirmesi, sınıf içi etkinliklerine uygulamalı olarak yansıtıldığına sağlanabilmektedir. Öğretmenlerin görüşleri bunu fikri desteklemektedir.

Tablo 21. Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin genel olarak yakın ve uzak hedeflerine ulaşabileceğine inanıyor musunuz sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Görüşler	n	f	%
Öğretmenler ve okul yönetimlerine bağlıdır	78	14	.18
Kitaplar yenilenmelidir	78	13	.17
Program yenilenmelidir	78	12	.15
Okul ortamları düzenlenmelidir	78	10	.13
Etkin bir şekilde verildiğinde ulaşacaktır	78	8	.10
Teknolojik destek sağlanmalıdır	78	7	.09
Maddi olarak projeye katkı sağlanmalıdır	78	6	.08
Çağa ayak uydurmalıdır	78	5	.06
Bozuk ekonomi imkan vermez	78	3	.04

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin genel olarak yakın ve uzak hedeflerine ulaşabileceğine ilişkin olarak öğretmenlerin çoğunluğu, kitapların ve programın yenilenmesi, ekonomik ve teknolojik desteğin sağlanmasının gerektiği, öğretmenler ve okul yöneticilerinin tutumuna göre yakın ve uzak hedeflerine ulaşabileceğini ifade ederken, bir bölümü ise bozuk ekonominin buna imkan vermeyeceğini belirtmiştir (bkz. Tablo.21). Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri projeleri; demokrasi eğitiminin ilkelerine göre yapılırsa uzak ve yakın hedeflerine ulaşabilir.

SONUÇ

Demokrasi sözcüğü ilk olarak kullanılmaya başlandığı antik Yunan da halkın egemenliğini ifade etmektedir. Bu sözcük antik Helen dünyasında belli bir siyasi rejimi ifade etmek için kullanılmıştır. İnsanlar demokrasiyi siyaset ve seçimlerden çok daha farklı bir şey olarak algılamalı; kendilerini etkileyen kararlarda etkin ve geniş anlamda katılmalıdırlar. Demokrasi bir toplum yada katılımcı bir demokrasi sayesinde toplumun üyeleri ve toplumu ilgilendiren politikalara ilişkin kararlar verme konusunda yetkilendirilmelidir. Fakat bu kararlar baskıdan ve ayrımcılıktan uzak ilkeler doğrultusunda olmalıdır. Demokrasi eğitimiyle bireylere katılımcılık bir dünya görüşü ve sorumluluk duygusu aşılanabilir.

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi, yaşam boyu eğitim perspektifinden yola çıkarak; eğitim sisteminin bütün bölüm ve düzeylerinde, yaygın eğitimin bütün araç, kurum ve organizasyonlarında ve sosyal kurumların da desteğini sağlayarak gerçekleştirilirse öğrencilerin demokratik birere vatandaş olarak yetiştirilmelerine katkı verir. Bunun için de sorumlu ve aktif katılım, için temel becerilere sahip olma, ortak yaşama ait temel kavram ve değerlerin anlaşılmasının yanı sıra toplumumuzda evrensel değer olarak kabul edilen insan sevgisi, saygı, hoşgörü, bağlılık gibi temel değerlere ait sorumluluk ve aktif tutumların yetiştirilmesine imkan sağlayacaktır.

Okul, öğrencilere demokrasi bilincini kazandırmada önemli rol oynar. Öğrencilerin demokrasiyi yaşayabilecekleri okul toplumunda, yönetici ve öğretmenlerin demokrasi eğitimi konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmeleri demokrasiinin yerleşmesine önemli katkılar getirebilir.

Kaynakça

- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 16 Ekim 2002 tarihli "**Demokratik Yurttaşlık Eğitimi Tavsiye Kararları**". <http://nigde.meb.gov.tr/haber/dyetk.html>, 29.01.2004.
- Aydoğan İ.; Kukul F. (2003). "Öğretmenler ile Öğretim Üyelerinin Demokratik Davranışlarının Analizi". **Eğitim Araştırmaları**. 3,11:23-31. Ankara: Anı Yayın.
- Bursalıoğlu, Ziya. (2002). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara.
- Büyükaragöz, Savaş.(1990). **Demokrasi Eğitimi**. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Gözyayın İ.B.; Dicleli, B. (1999). **Yurttaş 2000**. İstanbul:Turk Metal İş Sendikası yayınları.
- Kepenekçi, Y.K. (2003). "Demokratik Okul". **Eğitim Araştırmaları**. Sayı 11. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Levin, Benjamin. (1998). **The Educational Requirement for Democracy. Curriculum Inquiry** 28: 1, 57-79.
- MEB İnternet Sitesi Duyurular Bölümü. "Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Milli Eğitim Sistemimiz Açısından Önemi". http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/ttkb/DemEgtOkMecProjesi/Ek_3_OgrMe 03.04.2004.
- St. Joseph Primary Schol. (2003). The Student Council. www.enicholl.com/html-files/student-council.htm. 24.04.2004.
- Tanilli, Server. (1981). **Uygurluk Tarihi**. İstanbul: Say Kitap Pazarlama.
- Tebliğler Dergisi. (2004). **Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi**. www.meb.edu.tr. 22.04.2004.
- The Deep Consortium. (2004). **Democracy Education Exchange Project**. www.globaled.org/DEEP. 22.04.2004.
- Theisen, R. (2002). **Modeling democracy in student governance after 9/11**. The Education Digest, 67, 18-23.
- Touraine, Alain. (2002). (Çeviren: Olcay Kunal). **Demokrasi Nedir?**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Virginia University. (2002). **Student Council**. <http://www.uvastudentcouncil.com> 26.04.2004.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek Hasan. (2003). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, Aytekin. (2000). **Modern Demokrasi: Gelişimi ve Sorunları**. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.